

Ὁρθόδοξος Ἐνημέρωσις

«Ἐντολή γάρ Κυρίου μὴ σιωπᾶν ἐν καιρῷ κινδυνευούσης Πίστεως. Λάλει γάρ, φησί, καὶ μὴ σιώπα... Διὰ τοῦτο καὶ γὰρ ὁ τάλας, δεδοικὼς τὸ Κριτήριον, λαλῶ».

(Ὁσ. Θεοδώρου Στουδίτου, PG 99, 1321)

Ἡ «Δήλωση τοῦ Τορόντο» καὶ ἡ Σύνοδος τοῦ Κολυμβαρίου*

Ἡ Κρήτη «ἐνέκρινε τὴν παναίρεσι τοῦ Οἰκουμενισμοῦ»

Ἡ ἐπικύρωση τῆς λεγόμενης «Δήλωσης τοῦ Τορόντο» τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν στὰ Κείμενα τῆς μέλλουσας Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας (ὅπως ἀναμφίβολα δήλωσε ἡ ἴδια ἡ Σύνοδος τῆς Κρήτης, παρὰ τὴν θέληση κάποιων νὰ τὴν βλέπουν μόνο ὡς «Πανορθόδοξη Διάσκεψη»), ὑποχρεώνει τὸν κάθε Ὁρθόδοξο ποὺ ἀκολουθεῖ στὴν Πίστη του τὴν φωνὴ τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἐκφράζεται στὶς Ἀποφάσεις τῶν Ἁγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων, νὰ δώσει ἰδιαίτερη προσοχὴ σὲ αὐτὸ τὸ Ἐγγραφο καὶ νὰ τὸ διαβάσει προσεκτικά, ἐπειδὴ, μὲ τὴν ἀναφορὰ καὶ τὴν ἔγκρισή της στὸ Κείμενο τῆς [μέλλουσας] Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἡ Δήλωση αὐτὴ γίνεται μέρος τῆς δογματικῆς Παράδοσης τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ὅπως συμβαίνει μὲ ὅλα τὰ Κείμενα ἀποφάσεων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Καὶ τότε τίθεται ἀμέσως τὸ ἐξῆς ἐρώτημα:

Εἶναι γνωστό, ὅτι στὴ σύνταξη αὐτοῦ τοῦ Ἐγγράφου πῆραν μέρος ὄχι μόνον οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ αἰρετικοὶ καὶ σχισματικοὶ τῶν διαφόρων χριστιανικῶν δογμάτων, ποὺ ἔχουν ἀποκοπεῖ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία.

«Ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἐποικοδομητικῆς καὶ ἐπίμονης κριτικῆς, τὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν υἱοθέτησε τὴν λεγόμενη “Διακήρυξη τοῦ Τορόντο”, ἡ ὁποία ἐξασφάλισε στοὺς Ὁρθοδόξους τὸ δικαίωμα νὰ μαρτυροῦν σαφῶς καὶ ρητῶς στὰ πλαίσια τοῦ Π.Σ.Ε. τὴν ἐκκλησιο-

(*) Ἐφημ. «Ὁρθόδοξος Τύπος», ἀριθμ. φύλλου 2.225/7.9.2018, 2.226/14.9.2018 καὶ 2.227/21.9.2018. Ὑπὸ τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Τσβετκόβ, Ἁγία Πετρούπολις, Ρωσικὴ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

λογία τους και την ουσία της διαίρεσης τῶν χριστιανῶν, τὴν ἀπόρριψη τῆς ἀπαίτησης τῆς “ἰσότητος” καὶ τὴν ἀναγνώριση διαφορῶν ὁμολογιῶν ὡς ἐκκλησίες, καὶ καθιέρωνε τὴν ἐκκλησιολογικὴ οὐδετερότητα τοῦ Π.Σ.Ε., δηλαδὴ ὅτι τὸ Π.Σ.Ε. δὲν θεωρεῖται ὡς μία “ὑπέρ-ἐκκλησία” καὶ μὲ κανένα τρόπο δὲν ἐπιδιώκει τὴν δημιουργία αὐτῆς. Ἡ Διακήρυξη τοῦ Τορόντο ἦταν ἡ ἀπάντηση τοῦ Παγκόσμιου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν στὴν κριτικὴ ποὺ ἀσκήθηκε στὴν Σύσκεψη τῆς Μόσχας τοῦ 1948 κατὰ τῶν “ἐπιδιώξεων τοῦ Π.Σ.Ε.”¹.

Σὲ σχέση μ’ αὐτό, τίθεται τὸ ἐρώτημα σχετικὰ μὲ τὴν νομιμότητα γενικὰ τοῦ νὰ ἐγκρίνει καὶ νὰ παραθέτει ἡ [μέλλουσα] Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἓνα τέτοιο ἔγγραφο, τὸ ὁποῖο συνέταξε μαζί μὲ τοὺς ἀποκομμένους ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία.

Ἐμένα, γιὰ παράδειγμα, δὲν μοῦ εἶναι γνωστὴ καμμία ἀπόφαση Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἡ ὁποία –ἐκτὸς ἀπὸ τὴν παράθεση τῶν ἀποφάσεων τῶν προηγούμενων Συνόδων, ἔργων Ἁγίων Πατέρων– νὰ παρέθετε κάποια κοινὰ ἔγγραφα, συνταχθέντα μαζί μὲ ἀποκομμένους ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία αἰρετικούς καὶ σχισματικούς, ποὺ δὲν βρίσκονται σὲ κοινωνία μὲ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καὶ ποὺ σημάτισαν τὶς ἰδικές τους ἄνομες Κοινότητες, ἀποκαλούμενες ἀπὸ τοὺς ἴδιους «ἐκκλησία».

Ἄν ἔχει γίνει ποτὲ Ὁρθόδοξη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος νὰ ἐνέκρινε ἢ νὰ ἐπιδοκίμασε ἓνα παρόμοιο Ἐγγραφο, καὶ αὐτὸ τὸ γεγονὸς ἤδη καταδεικνύει τὴν ἀντίφαση τῆς Συνόδου τῆς Κρήτης μὲ τὴν πρακτικὴ καὶ τὴν φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως αὐτὴ ἐκφράστηκε στὶς προηγούμενες Ὁρθόδοξες Συνόδους.

Οἱ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι ὄχι μόνο δὲν ἐπιδοκίμαζαν τὴν σύμπραξη μὲ τοὺς αἰρετικούς, ἀλλὰ καὶ δὲν ἐπέτρεπαν νὰ παρατίθενται ἀποσπάσματα ἀπὸ ἔργα αἰρετικῶν στὶς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου.

Μποροῦμε νὰ φανταστοῦμε, γιὰ παράδειγμα, τοὺς Πατέρες τῆς Ἑβδομῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου ξαφνικὰ νὰ ἀποφασίζουν στὴν Σύνοδο νὰ ἐπικυρώσουν τὶς σκέψεις τοὺς στὶς Ἀποφάσεις τῆς ἢ νὰ ἐπιδοκιμάσουν, ἐν μέρει, π.χ. τὰ συγγράμματα τοῦ αἰρετικοῦ Νεστορίου;

Καὶ δὲν εἶναι ὅλα, ὅσα ἔλεγαν οἱ αἰρετικοί, ψέμα· στὰ ἔργα τοὺς ἐπίσης ὑπάρχουν κάποιες ὀρθόδοξες δηλώσεις, διότι εἶναι γνω-

1. «Οἱ Βασικὲς Ἀρχὲς ἀντιμετώπισης τῶν ἑτερόδοξων ἀπὸ τὴ Ρωσικὴ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία». Βλ. patriarchia.ru/db/text/418840.html.

στό, ὅτι ὁ διάβολος δὲν προσφέρει σκέτο ψέμα, ἀλλὰ τὸ ἀναμειγνύει μὲ τὴν ἀλήθεια, γιὰ νὰ ἀποπλανήσῃ ἄνετα, μὲ αὐτό, τὸν ἄνθρωπο.

Ῥωμας, παρόλα αὐτά, ὄχι μόνο δὲν βρίσκουμε στὶς Ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων τὴν ἐπιδοκιμασία κάποιων κοινῶν ἐγγράφων, ἀλλὰ ἐπὶ πλεόν, στὶς Ἀποφάσεις καὶ στοὺς Κανόνες τῆς Συνόδου ἐπιτρέπεται ἡ παράθεση δηλώσεων ἀποκλειστικὰ τῶν Ὁρθόδοξων Πατέρων.

Καὶ αὐτὸ εἶναι κατανοητό, ἐπειδὴ πρόκειται γιὰ Ὁρθόδοξη Σύνοδο, ἡ ὁποία ἐκφράζει τὴν Ὁρθόδοξη Πίστη κατὰ τὰ συζητούμενα θέματα, καὶ συνεπῶς ἐπιβάλλεται νὰ ἀναφέρονται οἱ Ὁρθόδοξοὶ Διδάσκαλοι καὶ Πατέρες.

Διαφορετικά, ἂν δὲν ἔχει σημασία ἡ πηγὴ μιᾶς ιδέας καὶ εἶναι σημαντικό μόνο νὰ ἐρμηνευθεῖ σωστὰ στὴν Ὁρθόδοξη Πίστη, μπαίνουμε στὸν πειρασμὸ νὰ παρερμηνεύσουμε τὴν ἀπόφαση τῆς Συνόδου, ὡς ἔγκριση, ἐκ μέρους τῶν Πατέρων τῆς Συνόδου ποὺ παραθέτουν αὐτὸ τὸ ἔργο, ὄχι μόνο τῶν συγκεκριμένων ιδεῶν ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἔργο, ἀλλὰ καὶ ὀλοκλήρου τοῦ ἔργου καὶ ἐν μέρει τῆς δράσης αὐτοῦ τοῦ αἰρετικοῦ (ἢ τῶν αἰρετικῶν), ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ ὁποίου πῆραν τὸ ἀπόσπασμα.

Τὸ νὰ ἐπιτραπεῖ αὐτὴ ἡ ἐλεύθερη παράθεση στὰ Κείμενα τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου εἶναι ἀδύνατο, ἰδιαίτερα ἐπειδὴ ὅλες οἱ ἀποφάσεις καὶ ἐγκρίσεις στὶς Ἀποφάσεις τέτοιας Συνόδου, λόγῳ τοῦ κύρους τους, ἔχουν ἐξαιρετικὴ σημασία γιὰ τοὺς Ὁρθόδοξους Χριστιανοὺς καὶ ἡ ὁποιαδήποτε κατάχρηση, ὅσον ἀφορᾷ αὐθεντίες ποὺ ἀναφέρονται ἢ ἐγκρίνονται ἐδῶ, ἔχει σοβαρὲς συνέπειες γιὰ ὅλη τὴν Ἐκκλησία.

Ἡδη ἡ ἴδια ἡ παράθεση καὶ ἔγκριση τῆς ἐν λόγῳ Δήλωσης εἶναι ἀρκετὸς λόγος, γιὰ νὰ ἀπορριφθεῖ τὸ Κείμενο, στὸ ὁποῖο ἀναφέρεται, δηλαδὴ τὸ Κείμενο «Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν Χριστιανικὸν κόσμον», καὶ μάλιστα στὸ σύνολό του, ἐπειδὴ ὅλο τὸ Κείμενο, μὲ ὅλες τὶς εἰσαγωγὰς καὶ παραγράφους του, ἔχει ὡς σκοπὸ, στὴν βάση του, νὰ ἐπικυρώσῃ αὐτὴ τὴν Δήλωση καὶ τὴν συμμετοχὴ τῶν Ὁρθοδόξων στὸ Π.Σ.Ε., κάτι τὸ ὁποῖο θὰ πρέπει νὰ ἀναφέρουμε ἀργότερα.

Ἀλλά, ἂς ὑποθέσουμε ὅτι δὲν εἶναι ἔτσι, ὅτι ἡ ὀνομασία «Ἐκκλησία» ἰσχύει γιὰ τὶς ἀποκομμένες ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία Κοινότητες στὶς ἀποφάσεις τῆς [μέλλουσας] Οἰκουμενικῆς Συνόδου (κάτι ποὺ στὴν πραγματικότητα εἶναι ἀνοησία), ἂς ὑποθέσουμε ὅτι αὐτὴ ἡ

«Δήλωση του Τορόντο» είναι έντελῶς ὀρθόδοξο ἔγγραφο, ὅτι μπορούμε νὰ στηριχτοῦμε στὶς Ἀποφάσεις της καὶ νὰ τὶς δεχτοῦμε σὰν Κείμενα ποὺ δὲν ἔρχονται σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν Ὁρθόδοξη Πίστη.

Τότε, δὲν θὰ ὑπῆρχε τίποτα μεμπτὸ στὸ νὰ ἀναφέρονται ἀποσπάσματα ἀπὸ αὐτὸ τὸ Ἐγγραφο στὸ Κείμενο τῆς [μέλλουσας] Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ νὰ ἀναγνωρίζεται ἡ χρησιμότητά του γιὰ ὅλη τὴν Ὁρθοδοξία, ὅπως εἶχε ἤδη γίνει στὸ σχέδιο τοῦ Κειμένου τῆς Συνόδου τῆς Κρήτης «Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν Χριστιανικὸν κόσμον»:

«19. Αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι-μέλη θεωροῦν ὡς ἀπαραίτητον ὅρον τῆς συμμετοχῆς εἰς τὸ Π.Σ.Ε. τὸ ἄρθρον-βάσιν τοῦ Καταστατικοῦ αὐτοῦ, συμφώνως τῷ ὁποίῳ, μέλη αὐτοῦ δύνανται νὰ εἶναι ὅσοι πιστεύουν εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς Θεὸν καὶ Σωτῆρα κατὰ τὰς Γραφὰς καὶ ὁμολογοῦν κατὰ τὸ Σύμβολον Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως τὸν ἐν Τριάδι Θεόν, Πατέρα, Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα. Ἐχουν δὲ βαθεῖαν τὴν πεποίθησιν ὅτι αἱ ἐκκλησιολογικαὶ προϋποθέσεις τῆς Δηλώσεως τοῦ Toronto (1950), τιτλοφορουμένης “Ἡ Ἐκκλησία, αἱ Ἐκκλησίαι καὶ τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν”, εἶναι κεφαλαιώδους σημασίας διὰ τὴν Ὁρθόδοξον συμμετοχὴν εἰς τὸ Συμβούλιον. Ὅθεν, αὐτονόητον, ὅτι τὸ Π.Σ.Ε. δὲν εἶναι καὶ ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει ἐπιτρέπεται νὰ καταστῇ ὑπὲρ-Ἐκκλησία. “Σκοπὸς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν δὲν εἶναι νὰ διαπραγματεύεται ἐνώσεις μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν, ὅπερ δύνανται νὰ γίνῃ μόνον ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐνεργουσῶν ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας, ἀλλὰ νὰ φέρῃ τὰς Ἐκκλησίας εἰς ζῶσαν ἐπαφὴν πρὸς ἀλλήλας καὶ νὰ προαγάγῃ τὴν μελέτην καὶ συζήτησιν τῶν ζητημάτων τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος” (Δήλωσις τοῦ Toronto, § 2)»².

Ἄρα, οὔτε λίγο οὔτε πολὺ, γράφει ἡ Δήλωση τοῦ Τορόντο ἔχει κάποιες «ἐκκλησιολογικὲς προϋποθέσεις», οἱ ὁποῖες «εἶναι κεφαλαιώδους σημασίας γιὰ τὴ συμμετοχὴ τῶν Ὁρθοδόξων στὸ Συμβούλιο».

Ἐπειδὴ στὴν παρούσα Ἀπόφαση τῆς Συνόδου δὲν ἐξηγεῖται ποῖες εἶναι αὐτὲς οἱ «ἐκκλησιολογικὲς προϋποθέσεις», οἱ ὁποῖες ἀκόμα

2. «Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν Χριστιανικὸν κόσμον». Βλ. <https://www.holycouncil.org/>.

καὶ σήμερα πρέπει νὰ θεωροῦνται σημαντικὲς γιὰ κάθε Ὁρθόδοξο, (διότι, ἂν εἶναι ἐκκλησιολογικὲς, ἐξ ὀρισμοῦ ἔχουν σημασία γιὰ ὅλη τὴν Ἐκκλησία, γιὰ ὅλα τὰ μέλη της), ἄς ἀνατρέξουμε κατευθεῖαν στὸ κείμενο τῆς Δήλωσης.

Κατ' ἀρχὰς θὰ σημειώσω, ὅτι εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ βροῦμε τὸ Κείμενο τῆς ἴδιας τῆς Δήλωσης, ἂν καὶ ἐκεῖνη εἶχε ὑπογραφεῖ ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας καὶ θὰ ἦταν ἀναμενόμενο νὰ ὑπάρχει τὸ Κείμενο τῆς Δήλωσης στὶς ἐπίσημες πηγὲς τῆς Ρωσικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ἐκεῖ δὲν τὸ βρήκα τὸ Κείμενο αὐτό.

Εἶναι πολὺ παράξενο, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν, ὅτι αὐτὸ τὸ Κείμενο παρουσιάζεται ἀποσπασματικὰ στὰ Κείμενα τῆς Συνόδου, ἐνῶ εἶναι ἀδύνατο νὰ τὸ βρεῖ κανεὶς ὄχι μόνο στὶς ἐπίσημες ἐκκλησιαστικὲς πηγὲς τῆς ΡΟΕ, ἀλλὰ καὶ γενικὰ σὲ ὀρθόδοξες πηγὲς.

Τὸ Κείμενο ἐλήφθη ἀπὸ ἐδῶ: <http://www.orthohetero.ru/index.php/doc-ecun/51>, ἂν καί, γιὰ τὴν ἀκρίβεια, πρέπει νὰ χρησιμοποιεῖται τὸ ἐπίσημο ὑπογεγραμμένο Κείμενο τῆς Ρωσικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ἐπειδὴ, λαμβάνοντας ὑπ' ὄψιν τὴν παράθεση αὐτῆς τῆς Δήλωσης καὶ τὴν ἔγκρισή της ὡς βάση γιὰ τὴ συμμετοχὴ τῶν Ὁρθοδόξων στὸ Π.Σ.Ε., τὸ κείμενο τῆς Δήλωσης ἀποκτᾶ οἰκουμενι(στι)κὸ χαρακτήρα. **Γι'** αὐτό, εἶναι ἀπολύτως δικαιολογημένο νὰ ὑπάρχει δυνατότητα πρόσβασης στὸ πλήρες Κείμενο τοῦ ἐγγράφου, τὸ ὁποῖο προτείνεται νὰ ἐγκρίνουν τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας.

Θὰ ἐξετάσουμε τὴν Δήλωση αὐτὴ φυσικὰ ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς Ὁρθοδοξίας, σὰν νὰ μᾶς προτείνουν τώρα νὰ βάλουμε τὴν ὑπογραφή μας κάτω ἀπὸ ὅλες τὶς διατυπώσεις της καὶ νὰ ἐπιβεβαιώσουμε στὶς ἐκφράσεις της τὴν σωστὴ κατανόηση τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

* * *

«I. Εἰσαγωγή. Ἡ πρώτη ἐν Ἀμστερνταμ Συνέλευσις ἀπεδέχθη τὴν ἐξῆς ἀπόφασιν “περὶ τοῦ κύρους τοῦ Συμβουλίου”.

Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν ἀπαρτίζεται ἐξ “Ἐκκλησιῶν, αἵτινες ἀναγνωρίζουν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς Θεὸν καὶ Σωτῆρα. Εὐρίσκουν τὴν ἐνότητα αὐτῶν ἐν Αὐτῷ. Δὲν εἶναι δημιουργοὶ τῆς ἐνότητος αὐτῶν. Εἶναι Θεοῦ τὸ δῶρον. Ἀλλὰ γινώσκουν, ὅτι εἶναι καθήκον των νὰ συντελέσουν ἀπὸ κοινοῦ, ὥστε ἡ ἐνότης αὐτὴ νὰ ἐκδηλωθῇ ἐν τῇ ἐργασίᾳ καὶ τῇ ζωῇ”».

■ Λέγεται, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι μέρος τοῦ Π.Σ.Ε., ἐπειδὴ «ἀναγνωρίζει τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ ὡς Θεὸ καὶ Σωτῆρα», κάτι ποὺ εἶναι κατανοητό, ἀλλὰ μὲ αὐτὸ τὸ **«βρῆκε τὴν ἐνότητα τῆς ἐν Χριστῷ» (αἰρετικὴ ἔκφραση 1)** εἶναι ἀδύνατο νὰ συμφωνήσουμε.

Ἐδῶ ἀποδίδεται στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μία λανθασμένη ἐκκλησιολογία: σὰν νὰ ἀναζητοῦσε τὴν ἐνότητά Της καὶ νὰ τὴν βρῆκε ἐν Χριστῷ, ἀρνούμενη, ἔτσι, τὸ μέρος τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως: **«Εἰς Μίαν, Ἀγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν»**, ἀφοῦ φαίνεται ὅτι, μέχρι νὰ βρεῖ αὐτὴ τὴν ἐν Χριστῷ ἐνότητα, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δὲν ἦταν ἡ *Μία*, μόνο ἐπιδίωκε νὰ γίνει.

Ἡ, ἀναγνωρίζεται, ὅτι οἱ αἰρετικοὶ καὶ οἱ σχισματικοὶ βρῆκαν τὴν ἐνότητα ἐν Χριστῷ, κάτι ποὺ ἐπίσης εἶναι ἀδύνατο νὰ τὸ ἀναγνωρίσουν οἱ Ὁρθόδοξοι καὶ νὰ βάλουν τὴν ὑπογραφή τους κάτω ἀπὸ τὴ φράση αὐτή, ἐπειδὴ οἱ αἰρετικοὶ καὶ οἱ σχισματικοὶ κακολογοῦν τὸν Χριστὸ καὶ τὴν Ἐκκλησία Του μὲ τὶς αἰρέσεις καὶ τὶς διαιρέσεις τους καὶ μὲ κανένα τρόπο δὲν μποροῦν νὰ «βροῦν τὴν ἐνότητά τους ἐν Χριστῷ», καὶ φαίνεται ὅτι τὴν βρῆκαν χωρὶς τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία.

* * *

«Π. Ἡ ἀνάγκη νεωτέρας δηλώσεως. Θὰ εἶναι ἐπομένως σωτήριον, ἂν δηλώσωμεν σαφῶς καὶ ὀριστικῶς τι εἶναι τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον, καὶ τι δὲν εἶναι. Ὁ ἀκριβέστερος αὐτὸς καθορισμὸς ἐνέχει δυσκολίας τινάς. Δὲν εἶναι ἄνευ σημασίας τὸ γεγονὸς, ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι ἀπέφυγον νὰ δώσουν λεπτομερεῖς καὶ ἀκριβεῖς ὀρισμοὺς περὶ τῆς φύσεως τῆς Ἐκκλησίας. Ἄν τοῦτο ἀληθεύῃ δι' αὐτάς, δὲν θ' ἀναμείνη κανεὶς ὅτι τὸ Συμβούλιον θὰ δυνηθῇ εὐκόλως νὰ ἐπιτύχῃ ὀρισμὸν, ὅστις ὀφείλει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν ὅλας τὰς διαφορὰς ἐκκλησιολογίας, τῶν ἀπαρτιζουσῶν αὐτὸ μελῶν-Ἐκκλησιῶν».

■ Ἀναφέρεται, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία «ἀπέφυγ[ε] νὰ δώσ[η] λεπτομερεῖς καὶ ἀκριβεῖς ὀρισμοὺς περὶ τῆς φύσεως τῆς Ἐκκλησίας» **(αἰρετικὴ ἔκφραση 2)**.

Ἐδῶ, στὴν οὐσία, αὐτὴ ἡ ἔκφραση ἐμπεριέχει τὴν πλήρη ἄρνηση τοῦ ὀρθόδοξου δόγματος περὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἀποδίδοντας στοὺς Ὁρθόδοξους ἀδυναμία διατύπωσης αὐτοῦ τοῦ δόγματος.

Ἄρκει νὰ ἀνοίξει κανεὶς τὴν Κατήχηση, γιὰ νὰ καταλάβει τὴν ὑποκρισία αὐτῆς τῆς φράσης:

«ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ; Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ καθορισμένη

ἀπὸ τὸν Θεὸ κοινωνία ἀνθρώπων ἐνωμένων μετ' Ὁρθόδοξη Πίστη, Θεῖο Νόμο, Ἱεραρχία καὶ Μυστήρια»³.

* * *

Ἐδῶ ἐξηγεῖται τὶ εἶναι τὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν:

«I. Εἰσαγωγή. Τὸ Συμβούλιον ποθεῖ νὰ ὑπηρετήσῃ τὰς Ἐκκλησίας, αἵτινες εἶναι τὰ ἀπαρτίζοντα αὐτὸ μέλη, ὡς ὄργανον, δι' οὗ δύνανται κοινῇ νὰ μαρτυρήσουν ὅτι ὑπακούουν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ νὰ συνεργασθοῦν εἰς ζητήματα ἀπαιτοῦντα κοινὴν ἐνέργειαν. Ἀλλὰ τὸ Συμβούλιον οὐδαμῶς ἐπιθυμεῖ νὰ σφετερισθῇ οἰονδήποτε ἔργον, ὅπερ ἀνήκει ἤδη εἰς τὰς συνιστώσας αὐτὸ Ἐκκλησίας, ἢ ν' ἀσκήσῃ ἔλεγχον ἐπ' αὐτῶν ἢ νὰ νομοθετήσῃ δι' αὐτάς. Κωλύεται ὑπὸ τοῦ Καταστατικοῦ νὰ πράξῃ τοῦτο. Πλὴν τούτου, τὸ Συμβούλιον, καίπερ σοβαρῶς ἐπιζητοῦν κοινότητα σκέψεως καὶ ἐνεργείας δι' ὅλα αὐτοῦ τὰ μέλη, ἀποκροεῖ πᾶσαν σκέψιν ν' ἀποβῇ ἐν μοναδικὸν ἐκκλησιαστικὸν συγκρότημα, ἀνεξάρτητον ἀπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν, αἵτινες συνηνώθησαν, ἵνα συγκροτήσουν τὸ Συμβούλιον, ἢ κατασκευάσῃ δεσποζόμενον, ὑπὸ μιᾶς συγκεντρωμένης διοικητικῆς αὐθεντίας».

«III. Τὶ δὲν εἶναι τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν. α'. Τὸ Π.Σ.Ε. δὲν εἶναι καὶ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ γίνῃ “Ἐκκλησία”. Δὲν εἶναι Ἐκκλησία. Δὲν εἶναι ἢ Παγκόσμιος Ἐκκλησία. Δὲν εἶναι ἢ Μία Ἁγία (Una Sancta) Ἐκκλησία, περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλεῖ τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως.

...Ἀποτελεῖν μέλος τοῦ Συμβουλίου οὐδόλως σημαίνει, ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι ἀνήκουν εἰς ἓν Σῶμα, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ λάβῃ ἀποφάσεις δι' αὐτάς.

β'. Ὁ σκοπὸς τοῦ Π.Σ.Ε. δὲν εἶναι νὰ διαπραγματευθῇ ἐνώσεις μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν, ὅπερ δύναται νὰ γίνῃ μόνον ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν ἐνεργουσῶν ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας, ἀλλὰ νὰ φέρῃ τὰς Ἐκκλησίας εἰς ζῶσαν ἐπαφὴν πρὸς ἀλλήλας καὶ νὰ προαγάγῃ τὴν μελέτην καὶ συζήτησιν τῶν ζητημάτων τῆς Χριστιανικῆς ἐνότητος. ...Καμμία ἐπομένως Ἐκκλησία δὲν πρέπει νὰ φοβῆται, ὅτι τὸ Π.Σ.Ε. θὰ ἐκβιάσῃ αὐτὴν νὰ λάβῃ ἀποφάσεις, ἀναφερομένας εἰς ἐνωσιν μετ' ἄλλων Ἐκκλησιῶν».

3. Ἁγ. Φιλάρετος Μόσχας, «Ἐκτενὴς Χριστιανικὴ Κατήχησις τῆς Ὁρθόδοξης Καθολικῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας».

■ **Δήλωσαν**, ότι τὸ Π.Σ.Ε. εἶναι μόνο ἓνα *εργαλεῖο*, ἓνα *φόρουμ* γιὰ ἐπικοινωνία, «ζωντανὲς ἐπαφὲς μεταξύ» τῶν μελῶν του, δηλαδὴ μεταξύ τῶν μελῶν τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας καὶ τῶν μελῶν τῶν ἀποκομμένων ἀπὸ Αὐτὴν Κοινοτήτων· κανένας ἐξαναγκασμὸς πρὸς τὴν ἔνωση τῶν μελῶν τοῦ Π.Σ.Ε. **Αὐτὸ** τὸ *φόρουμ* δὲν σχεδιάζει καὶ δὲν κάνει Δηλώσεις· ἐπίσης δὲν εἶναι κάποια ὑπέρ-Ἐκκλησία μὲ δική της ἐκκλησιολογία ποὺ σχεδιάζεται νὰ γίνεῖ κοινὴ γιὰ ὅλα τὰ μέλη της.

Αὐτὸ εἶναι κατανοητό, ἀλλὰ παρακάτω διαβάζουμε τὸ ἑξῆς:

«Τὸ κύριον πρόβλημα εἶναι πῶς θὰ δυνηθῆ κανεὶς νὰ διατυπώσῃ τὰ ἐκκλησιολογικὰ συμπεράσματα ἑνὸς σώματος, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀντιπροσωπεύονται τόσαι διάφοροι ἀντιλήψεις περὶ Ἐκκλησίας, χωρὶς νὰ μεταχειρισθῆ τὰς κατηγορίας ἢ τὴν γλῶσσαν μιᾶς ἰδιαίτερας ἀντιλήψεως περὶ τῆς Ἐκκλησίας».

■ **Γιὰ** σταθεῖτε! **Μόλις** παραπάνω ἐλέχθη, ὅτι «τὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο τῶν Ἐκκλησιῶν δὲν εἶναι καὶ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ γίνεῖ Ὑπέρ-Ἐκκλησία». **Γιὰ** ποιά [λοιπὸν] «διατύπωση τῶν ἐκκλησιολογικῶν συμπερασμάτων ἑνὸς σώματος [Π.Σ.Ε.]», μιλάμε, ἀφοῦ εἶχε δηλωθεῖ ὅτι τὸ Π.Σ.Ε. δὲν εἶναι Ἐκκλησία; **Ἄν** τὸ Π.Σ.Ε. δὲν εἶναι Ἐκκλησία, δὲν ὑπάρχει τίποτα πρὸς «διατύπωση».

Ποιό «ἐκκλησιολογικὸ συμπέρασμα» μπορεῖ νὰ προκύψει σὲ ἓνα ἀπλὸ «φόρουμ γιὰ ἐπικοινωνία»;

Δηλαδή, ἤδη σὲ δύο παραγράφους, τὸ Ἐγγραφο ἀρχίζει νὰ παραπλανεῖ καὶ νὰ ἀντιφάσκει μὲ ὅ,τι ἐλέχθη νωρίτερα.

Καὶ νὰ μία ἀκόμη ἀπόδειξη τῆς ἐξαπάτησης τῆς Δήλωσης τοῦ Τορόντο: τὸ γεγονός τῆς εἰσαγωγῆς ἀπὸ τὸ Π.Σ.Ε. τῆς πρακτικῆς κάποιας «οἰκουμενικῆς λατρείας».

«Εἰδικότερα, στὸ Π.Σ.Ε. ἔχει προταθεῖ νὰ ἀρνηθεῖ ἐντελῶς τὴν χρῆση τοῦ ὄρου “οἰκουμενικὴ λατρεία”. Τὸ Π.Σ.Ε. δὲν ἔχει καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἔχει τὴν ἰδική του ἐκκλησιολογία, καὶ ἐπομένως δὲν μπορεῖ νὰ ἔχει καὶ τὴν ἰδική του λατρεία»⁴.

■ **Δηλαδή,** στὰ λόγια τὸ Π.Σ.Ε. εἶναι ἓνα ἀπλὸ *φόρουμ* γιὰ ἐπικοινωνία, καὶ στὴν πραγματικότητα τὸ Π.Σ.Ε. ἔχει τὴν ἰδική του ἐκκλησιολογία καὶ τὴν ἰδική του «οἰκουμενικὴ λατρεία».

Καὶ δῶστε προσοχὴ γιὰ μία ἀκόμη φορά, ὅτι τὸ Κείμενο τῆς Συνόδου τῆς Κρήτης ἐπαναλαμβάνει τὴν Δήλωση αὐτὴ, βρίσκον-

4. «Ὁρθόδοξη ἐγκυκλοπαίδεια, Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν» (pravenc.ru/text/155520.html).

τας επίσης κάποιες «ἐκκλησιολογικὲς προϋποθέσεις» στὴν συμμετοχὴ τῶν Ὁρθοδόξων στὸ Π.Σ.Ε.

«Ἔχουν δὲ βαθεῖαν τὴν πεποίθησιν ὅτι αἱ ἐκκλησιολογικαὶ προϋποθέσεις τῆς Δηλώσεως τοῦ Toronto (1950), τιτλοφορουμένης “Ἡ Ἐκκλησία, αἱ Ἐκκλησίαι καὶ τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν”, εἶναι κεφαλαιώδους σημασίας διὰ τὴν Ὁρθόδοξον συμμετοχὴν εἰς τὸ Συμβούλιον»⁵.

• Στὶς ὑπόλοιπες παραγράφους τοῦ κεφαλαίου «III. Τὶ δὲν εἶναι τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν», πάλι λέγεται τὸ ἀντίθετο, ὅτι

«τὸ Π.Σ.Ε. δὲν δύναται καὶ δὲν ὀφείλει νὰ βασίζεται ἐπὶ οἰασδήποτε ἰδιαιτέρας ἀντιλήψεως περὶ τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν προδικάζει ἄρα τὸ ἐκκλησιολογικὸ πρόβλημα». Καὶ πάλι, ἂν δὲν «προδικάζει τὸ ἐκκλησιολογικὸ πρόβλημα», τότε δὲν ἔχει καὶ τὸ δικαίωμα νὰ «διατυπώνει τὰ ἐκκλησιολογικὰ συμπεράσματα ἐνὸς σώματος».

■ Πιθανόν, ὅταν λέγεται ὅτι «τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν δὲν εἶναι καὶ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ γίνῃ ὑπὲρ-Ἐκκλησία», ἐννοεῖται ὅτι δὲν προγραμματίζεται νὰ χρησιμοποιηθοῦν οἱ δομὲς τοῦ Π.Σ.Ε. γιὰ τὴν ὀργάνωσιν αὐτῆς τῆς «ὑπὲρ-Ἐκκλησίας», ὅμως **ἡ ἴδια ἡ Δήλωσις δὲν ἀρνεῖται τὴν «ὑπὲρ-Ἐκκλησία».**

Αὐτὸ γίνεται ἀκόμα πιὸ φανερὸ ἀπὸ τὶς παραγράφους ποῦ θὰ ἐξετάσουμε στὴ συνέχεια.

Παρακάτω γράφει:

«ε'. Τὸ ἀποτελεῖν μέλος τοῦ Π.Σ.Ε. δὲν συνεπάγεται τὴν ἀποδοχὴν εἰδικῆς διδασκαλίας, ἀφορώσης τὴν φύσιν τῆς Ἐκκλησιολογικῆς ἐνότητος».

■ Ἐδῶ σὰν νὰ φαίνεται ὅτι ἀρνεῖται τὴν ὑπαρξὴ κάποιας ἐνιαίας ἐκκλησιολογίας, στὴν ὁποία φαίνεται ἡ συμμετοχὴ ὄλων –«τὸ ἀποτελεῖν μέλος»– στὸ Π.Σ.Ε., ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα, ἂν δοῦμε ὅλη αὐτὴ τὴν πέμπτην παράγραφο, ἐδῶ ἐννοεῖται ὅτι τὰ μέλη τοῦ Π.Σ.Ε. ἔχουν, ὅπως λένε, διαφορετικὲς ἐκκλησιολογίες καὶ καμμὶ ἀπὸ αὐτὰς δὲν ἐπιβάλλεται ὡς κοινὴ.

* * *

Στὴν πραγματικότητα, ὅμως, ἡ αἰρετικὴ ἐκκλησιολογία τῆς «Ἀόρατης Ἐκκλησίας», ἡ ὁποία εἶναι «περιεκτικώτερη» ἀπὸ τὴν

5. «Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν Χριστιανικὸν κόσμον». Βλ. <https://www.holycouncil.org/>.

Ἐκκλησία, ἐπιβάλλεται μὲ αὐτὸ τὸ ἔγγραφο, στοὺς ἐξῆς ὁρισμούς:

«IV. Αἱ βασικαὶ ἀντιλήψεις τοῦ Π.Σ.Ε. γ': Αἱ Ἐκκλησῖαι-μέλη ἀναγνωρίζουν, ὅτι τὸ ἀποτελεῖν μέλος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ εἶναι περιεκτικώτερον (more inclusive) ἢ τὸ ἀποτελεῖν μέλος τῆς ἰδίας αὐτῶν Ἐκκλησίας» (αἰρετικὴ ἔκφραση 3).

«Ἐντεῦθεν καὶ ζητοῦν νὰ εἰσέλθουν εἰς ζωσαν ἐπαφὴν μετὰ ἐκτὸς τῶν ἰδίων τάξεων, αἵτινες ὁμολογοῦν τὴν Κοινωνίαν τοῦ Χριστοῦ. Ὅλαι αἱ Χριστιανικαὶ Ἐκκλησῖαι, περιλαμβανομένης καὶ τῆς Ρωμαϊκῆς, δέχονται ὅτι δὲν ὑπάρχει πλήρης ταυτότης μετὰ τοῦ εἶναι μέλος τῆς παγκοσμίου (καθολικῆς) Ἐκκλησίας καὶ τοῦ εἶναι μέλος τῆς ἰδίας Αὐτοῦ Ἐκκλησίας, ἀναγνωρίζουσαι ὅτι ὑπάρχουν μέλη τῆς Ἐκκλησίας extra muros, ὅτι οὗτοι alíquo modo ἀνήκουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἀκόμη ὅτι ὑπάρχει “ἐκκλησία ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας”» (αἰρετικὴ ἔκφραση 4).

«Ἡ ἀναγνώρισις αὐτῆ ἐκδηλοῦται διὰ τοῦ γεγονότος, ὅτι αἱ Ἐκκλησῖαι, πλὴν ὀλίγων ἐξαιρέσεων, δέχονται ὡς ἔγκυρον τὸ Βάπτισμα, τὸ τελεσθὲν ὑπὸ ἄλλων Ἐκκλησιῶν» (αἰρετικὴ ἔκφραση 5).

■ Καὶ νὰ ποιῆς «ἐκκλησιαστικὰς προϋποθέσεις» ἐννοοῦνταν:

- ἡ ἔκφραση **«Αἱ Ἐκκλησῖαι-μέλη ἀναγνωρίζουν, ὅτι τὸ ἀποτελεῖν μέλος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ εἶναι περιεκτικώτερον (more inclusive) ἢ τὸ ἀποτελεῖν μέλος τῆς ἰδίας αὐτῶν Ἐκκλησίας»,**

- ἡ ὁποία ἀντιδιαστέλλει στὴν συμμετοχὴ στὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τὴν συμμετοχὴ σὲ κάποια ὑπέρ-Ἐκκλησία –«Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ»– ποῦ εἶναι «περιεκτικώτερη», δηλαδὴ περιλαμβάνει τὴν συμμετοχὴ στὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν,

- καθὼς καὶ ἡ ἔκφραση: **«δὲν ὑπάρχει πλήρης ταυτότης μετὰ τοῦ εἶναι μέλος τῆς παγκοσμίου (καθολικῆς) Ἐκκλησίας καὶ τοῦ εἶναι μέλος τῆς ἰδίας Αὐτοῦ Ἐκκλησίας».**

Ἄλλὰ εἶναι ἀκριβῶς ἔτσι! Τὸ νὰ εἶναι μέλη τῆς «δικῆς τους» Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, τὰ ὀρθόδοξα μέλη τοῦ Π.Σ.Ε. ἰσοῦται μὲ τὸ νὰ εἶναι μέλη τῆς Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὸ Κείμενον εἶναι ταυτότητα, τὴν ὁποία πρέπει νὰ ἐγκρίνουν οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοί.

Τὸ Κείμενον τὸ ἀρνεῖται, ἐγκρίνοντας τὴν ἐκκλησιολογία κάποιας «ὑπέρ-Ἐκκλησίας», ἢ συμμετοχὴ στὴν ὁποία δὲν ταυτίζεται μὲ τὴν συμμετοχὴ στὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

Και κάτω από αυτή την αίρεση, όπως αποδεικνύεται, βάλανε την υπογραφή τους οι αντιπρόσωποι της Ὁρθοδοξίας, καθώς υπέγραψαν αυτή την Δήλωση.

■ **Ἀναγνωρίζονται κάποια μέλη τῆς Ἐκκλησίας ἐκτὸς τῶν τοιχῶν Της, στὴν βάση τοῦ ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀναγνωρίζει τὸ Βάπτισμα: «Αἱ Ἐκκλησίαι δέχονται ὡς ἔγκυρον τὸ Βάπτισμα, τὸ τελεσθὲν ὑπὸ ἄλλων Ἐκκλησιῶν».**

Εἶναι ψέμα, διότι ἐὰν ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἀναγνώριζε τὴν τέλεση τοῦ Βαπτίσματος ἀπὸ τοὺς ἀποκομμένους ὡς «ἔγκυρον», καὶ ἀπὸ ἐδῶ προέκυπτε ὅτι ὑπάρχουν κάποια «μέλη τῆς Ἐκκλησίας extra muros», τότε θὰ ἔπρεπε νὰ ἀναγνωρίσει στοὺς ἀποκομμένους ὅλα ὡς «ἔγκυρα»: τὴν ἱερωσύνη, τὰ σωτηριώδη Μυστήρια καὶ τὴν πίστη τελικά, ἐπειδὴ ἡ πίστη καὶ ἡ ἐγκυρότητα τῆς ἱερωσύνης τῆς Ἐκκλησίας προσδίδουν ἐγκυρότητα στὴν τέλεση τοῦ Μυστηρίου: **Ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας δὲν ὑπάρχουν ἔγκυρα Μυστήρια⁶.**

Ἐὰν τὸ Μυστήριο εἶναι ἔγκυρο, τότε πρέπει νὰ τὸ ἀντιμετωπίσουμε «ὡς ἔγκυρον», τότε καὶ στὰ μέλη τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας μπορεῖ νὰ τελεῖται τὸ Βάπτισμα ἀπὸ τοὺς αἰρετικούς.

Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν ἐπιτρέπεται, ἀκριβῶς ἐπειδὴ τὸ Βάπτισμα ἀπὸ τοὺς ἀποκομμένους εἶναι ἄνομο κατὰ τὴν οὐσία του, καὶ μπορεῖ νὰ εἶναι ἔγκυρο μόνο ὡς πρὸς τὸν τύπο του καὶ μόνο κατ' οἴκο-

6. ■ «Ὅποιος ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἐνώνεται μὲ τὴν γυναῖκα-μοιχαλίδα καὶ γίνεται ξένος μὲ τοὺς ὄρκους τῆς Ἐκκλησίας. Ὅποιος ἐγκαταλείπει τὴν Ἐκκλησία, στερεῖται τὰ ἀγαθὰ ποῦ τοῦ ἔχουν ὀριστεῖ ἀπὸ τὸν Χριστό. Τῆς εἶναι ξένος, ἄχρηστος καὶ ἐχθρὸς τῆς. Δὲν μπορεῖ νὰ ἔχει γιὰ Πατέρα του τὸν Θεό, ὅποιος δὲν ἔχει γιὰ Μητέρα του τὴν Ἐκκλησία. Ὅποιος βρίσκεται ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας, θὰ μπορούσε νὰ σωθεῖ τὸ ἴδιο, ὅπως θὰ μπορούσε νὰ σωθεῖ κάποιος ποῦ βρισκόταν ἐκτὸς τῆς κιβωτοῦ τοῦ Νῶε. Ὁ Κύριος μᾶς λέει τὸ ἐξῆς ὡς πρὸς τὴ φώτισή μας: “Ὁ μὴ ὦν μετ’ ἐμοῦ κατ’ ἐμοῦ ἐστὶ, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ’ ἐμοῦ σκορπίζει” (Ματθ. 12.30). Ὁ παραβάτης τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ὁμόνοιας τοῦ Χριστοῦ δρᾷ ἐνάντια στὸν Χριστό. Ὅποιος προσφεύγει κάπου ἄλλοῦ καὶ ὄχι στὴν Ἐκκλησία, σκορπᾷ τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Κύριος λέει: “Ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἑσμεν” (Ἰω. 10.30). Καὶ ξανὰ γιὰ τὸν Πατέρα, τὸν Υἱὸ καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα γράφει: “Καὶ οὗτοι οἱ τρεῖς ἐν εἰσι” (Α΄ Ἰω. 5.7). Ποιὸς μπορεῖ νὰ διανοηθεῖ ὅτι αὐτὴ ἡ ἔνωση, ποῦ βασίζεται στὸ θεῖο ἀμετάβλητο καὶ ἐνώνεται μὲ τὰ οὐράνια ἀναγνωριστικῶν ἐπιθυμιῶν; Ὁχι, ὅποιος δὲν διατηρεῖ αὐτὴν τὴν ἔνωση, δὲν τηρεῖ καὶ τὸν Λόγο τοῦ Κυρίου, δὲν ἔχει πίστη στὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱό, δὲν ἀκολουθεῖ τὸν δρόμο τὸν ὀρθὸ πρὸς τὴν λύτρωση».

(Ἅγιος Κυπριανὸς Καρχηδόνας, Περὶ τῆς ἐνότητος τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας).

νομίαν τῆς Ἐκκλησίας, ὅταν ἀναγνωρίζεται ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ὡς Βάπτισμα κατὰ τὴν ἐπιστροφή αὐτῶν τῶν ἀποκομμένων στοὺς κόλπους τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας⁷.

Καὶ ἂν εἶναι ἔτσι, τότε κανένα «ἀποτελεῖν μέλος τῆς Ἐκκλησίας» δὲν μπορεῖ νὰ προκύπτει ἀπὸ τὰ παραπάνω, γιὰ τοὺς εὐρισκόμενους ἐκτὸς τῶν τειχῶν Της.

«δ'. Ἀλλ' αἱ ἀπεσχισμένοι αὐταὶ Ἐκκλησίαι, ἂν καὶ δὲν ἠμποροῦν νὰ ἀποδεχθοῦν ἀλλήλας ὡς ἀληθεῖς καὶ καθαρὰς Ἐκκλησίας, πιστεύουν ὅτι δὲν πρέπει νὰ μένουν ἐν ἀπομονώσει ἀπ' ἀλλήλων καὶ διὰ τοῦτο συνηνώθησαν ἐν τῷ Π.Σ.Ε. Γινώσκουν ὅτι ὑπάρχουν διαφοραὶ πίστεως καὶ διοικήσεως, ἀλλ' ἀναγνωρίζουν ἀλλήλας ὡς διακονούσας τὸν αὐτὸν Κύριον καὶ ποθοῦν νὰ ἐξετάζον τὰς διαφοράς των ἐν ἀμοιβαίῳ σεβασμῷ, ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι **δύνανται οὕτω νὰ ὀδηγηθοῦν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἵνα ἐκδηλώσουν τὴν ἐνότητα αὐτῶν ἐν Χριστῷ» (αἰρετικὴ ἔκφραση 6).**

■ **Σὲ** αὐτὴ τὴν παράγραφο, οἱ Ὁρθόδοξοι ποὺ ἔχουν ὑπογράψει αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ ἀναγνωρίσουν **μία ἀπὸ τὶς δύο ἐκκλησιολογικὲς αἱρέσεις: εἴτε** ὅτι οἱ ὀρθόδοξοι φανερώνουν τὴν ἐνότητά τους μὲ ὅλα τὰ ἀποκομμένα ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μέλη τοῦ Π.Σ.Ε., ἢ ὅποια (ἐνότητα) ἤδη ὑπάρχει καὶ ἀπλῶς ἀποκαλύπτεται, **ἢ,** ἐὰν ἡ «ἐνότητα αὐτῶν ἐν Χριστῷ» κατανοεῖται ὡς ἐνότητα, ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ χωριστοῦ μέλους τοῦ Π.Σ.Ε., συμφωνοῦν ὅτι τὰ ὑπόλοιπα μέλη τοῦ Π.Σ.Ε. ἤδη εἶναι ἐνωμένα ἐν Χριστῷ στὴν ἰδική τους «ἐκκλησία» χωρὶς τὴν ὅποιαδήποτε ἐνότητα μὲ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία.

Καὶ ἡ πρώτη καὶ ἡ δευτέρα ἐρμηνεῖα ἀνατρέπουν τὸ δόγμα περὶ τῆς Ἐκκλησίας, δηλώνοντας τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας χωρὶς

7. ■ «Οἱ γὰρ αἰρετικοί, οὗς τὴν αἵρεσιν ἀποσειασμένους καὶ προστεθέντας τῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, δέχεται ἡ Ἐκκλησία, καίτοι ἐλλιπῆ ἐσχηκότες τὴν πίστιν, τέλειον ἔλαβον τὸ βάπτισμα· ὅθεν τελείαν ὕστερον τὴν πίστιν κεκτημένοι, οὐκ ἀναβαπτίζονται».

(«Ἀποκρίσεις τῶν Ἀνατολικῶν Ὁρθοδόξων πρὸς τὰς ἀπὸ Βρεττανίας ἀποσταλείσας ὑπὲρ ἐνώσεως καὶ ὁμονοίας μετὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας “Προθέσεις”»).

● [Σ.ἐπιμ.] Πρόκειται γιὰ τὴν μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχῶν καὶ τῶν Ἀγγλικανῶν Ἀνωμότων διαμοιφθεῖσαν Ἀλληλογραφίαν (1716-1725). ● Οἱ Ὁρθόδοξοι εἶχαν συνάψει στὶς *Ἀπαντήσεις* των ἐπὶ τῶν Ἀγγλικανικῶν «*Προθέσεων*» καὶ τὴν *Ὁμολογίαν Πίστεως* (1672) τοῦ Ἱεροῦ Δοσιθεοῦ Ἱεροσολύμων, στὸν *Ὅρον ιε'* τῆς ὁποίας εὐρίσκεται τὸ ἀνωτέρω: «*Οἱ γὰρ αἰρετικοί...*».

➔ Βλ. Ἱ.Καρμίρη, Δ.Σ.Μ., τ. Β', σελ. 863 ἐ. σελ. 838, ἐκδ. β', 1968.

τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως, ἢ δηλώνοντας τὴν «θεωρία τῶν κλάδων», ὅπου ὑπάρχουν μερικὲς ἐκκλησίες, ἐνωμένες ἐν Χριστῷ, ἢ καθεμιὰ χωριστὰ ἀπὸ τὶς ἄλλες.

* * *

«IV. Αἱ βασικαὶ ἀντιλήψεις τοῦ Π.Σ.Ε. Προσέτι, Χριστιανοὶ ὅλων τῶν ἐκκλησιολογικῶν ἀπόψεων, καθ' ὅλον τὸν κόσμον, διὰ τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου ἤγαγον ἄνδρας καὶ γυναῖκας εἰς σωτηρίαν ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, εἰς κοινότητα ζωῆς ἐν Αὐτῷ καὶ εἰς τὴν χριστιανικὴν συναδέλφωσιν πρὸς ἀλλήλους» (αἰρετικὴ ἔκφραση 7).

■ Ἐδῶ, στὴν οὐσία ἰσχυρίζεται, ὅτι τὸ Δόγμα περὶ τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι σημαντικό γιὰ τὴν σωτηρία.

Ἐπομένως ἀπὸ τὴν παράγραφο, οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στὴν οὐσία συμφώνησαν, ὅτι «ἡ σωτηρία εἶναι δυνατὴ ὄχι μόνον στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ στὶς ἀποκομμένες αἰρετικὲς Κοινότητες, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν σωστὴ πίστη».

«Αἱ Ἐκκλησίαι δεόν νὰ μὴ περιφρονοῦν αὐτὰ ὡς στοιχεῖα μόνον ἀληθείας, ἀλλὰ νὰ χαίρουν ἐπ' αὐτοῖς ὡς εὐοίωνοις σημείοις, ἅτινα τείνουν πρὸς πραγματικὴν ἐνότητα. Διότι τὰ σημεία αὐτὰ τί εἶναι; Οὐχὶ νεκρὰ λείψανα τοῦ παρελθόντος, ἀλλ' ἰσχυρὰ μέσα δι' ὧν ἐνεργεῖ ὁ Θεός. Εἶναι δυνατόν νὰ ἐγερθοῦν ζητήματα περὶ τοῦ κύρους καὶ τῆς καθαρότητος τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς μυστηριακῆς ζωῆς, ἀλλ' οὐδὲν ζήτημα δύναται νὰ ἐγερθῇ ὅτι τοιαῦτα δυναμικὰ στοιχεῖα ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς δικαιολογοῦν τὴν ἐλπίδα ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι αἰτινες διακρατοῦν αὐτὰ θὰ ὀδηγηθοῦν εἰς τὴν πλήρη ἀλήθειαν» (αἰρετικὴ ἔκφραση 8).

■ Ἐδῶ ἰσχυρίζεται, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἀκόμα δὲν ἔφτασε στὴν ἀλήθεια, ὅτι δὲν εἶναι «στῦλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀλήθειας».

Θὰ μπορούσε ἴσως κάποιος νὰ διαφωνήσῃ μὲ τὴν ἐρμηνεία αὐτῆς τῆς παραγράφου ἀπὸ τοὺς Ὁρθόδοξους, λέγοντας ὅτι ὡς Ἐκκλησία ἐδῶ νοοῦνται οἱ μὴ ὀρθόδοξες ἐκκλησίες: «Αἱ Ἐκκλησίαι αἰτινες διακρατοῦν αὐτὰ θὰ ὀδηγηθοῦν εἰς τὴν πλήρη ἀλήθειαν»· ὅμως στὰ συμφραζόμενα ὅλου τοῦ Κειμένου δὲν γίνεται τέτοια διάκριση, ἐπειδὴ, ὅταν λέει γιὰ τὶς ἐκκλησίες, ὀνομάζει ἔτσι ὅλα τὰ μέλη τοῦ Π.Σ.Ε.

● Ἐπομένως ἡ σημασία αὐτῆς τῆς παραγράφου εἶναι ξεκάθαρη (μονοσήμαντη): ὅλες οἱ ἐκκλησίες τοῦ Π.Σ.Ε. δὲν διαθέτουν τὴν πληρότητα τῆς ἀλήθειας, συμπεριλαμβανομένης τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

«η'. Αἱ Ἐκκλησίαι-μέλη εἰσέρχονται εἰς πνευματικὰς σχέσεις, διὰ τῶν ὁποίων ζητοῦν νὰ μάθουν παρ' ἀλλήλων καὶ νὰ βοηθοῦν ἀλλήλας, ὅπως οἰκοδομηθῇ τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ζωὴ τῶν Ἐκκλησιῶν ἀνακαινισθῇ».

■ Ἡ εἰσαγωγή (ἢ ἔνταξη) σὲ «πνευματικὲς σχέσεις» ἐδῶ εἶναι κατανοητὸ τί εἶναι: **κοινὴ προσευχή, λατρευτικὲς συνάξεις.**

Αὐτὴ ἡ ἄποψη ἔρχεται σὲ ἀντίθεση μὲ τοὺς Ὁρθόδοξους Κανόνες ποὺ ἀπαγορεύουν προσευχὲς μὲ αἰρετικούς:

«Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, αἰρετικοῖς συνευξάμενος μόνον, ἀφοριζέσθω· εἰ δὲ ἐπέτρεπεν αὐτοῖς ὡς κληρικοῖς ἐνεργῆσαί τι, καθαιρείσθω» (Ἀποστολικοὶ Κανόνες, ΜΕ').

Προφανῶς, αὐτοὶ ποὺ ἐπικρίνουν τοὺς Ὁρθόδοξους ἀντιπροσώπους στὸ Π.Σ.Ε. γιὰ κοινὲς προσευχὲς μὲ τοὺς αἰρετικούς δὲν ἔχουν διαβάσει αὐτὴ τὴν Δήλωση, ἐπειδὴ σὲ αὐτὴ τὴν παράγραφο αὐτὲς οἱ κοινὲς προσευχὲς εὐθέως δηλώνονται ὡς «Αἱ ΒΑΣΙΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΟΥ Π.Σ.Ε.».

* * *

Ἔτσι, συμπερασματικά:

■ Μποροῦμε νὰ ποῦμε, ὅτι τὸ Κείμενο [τῆς Κρήτης]: «Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν Χριστιανικὸν κόσμον», **παραθέτει καὶ ἐγκρίνει στὴν οὐσία μία ψευδῆ καὶ αἰρετικὴ Δήλωση, ἡ ὁποία ἀνατρέπει τὸ δόγμα περὶ τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.**

Αὐτὸ τὸ δόγμα περὶ τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας ἀνατρέπεται ἀφενὸς ἀπὸ τὸ ἴδιο Κείμενο καί, ἀφετέρου, ἀπὸ τὴν Σύνοδο, ἡ ὁποία θὰ ἀναγνώριζε τὸ κῦρος αὐτῆς τῆς Δήλωσης, υἱοθετώντας αὐτὸ τὸ Κείμενο ὡς Ἀπόφασή της.

■ Ἀκόμη θὰ ἤθελα νὰ τονίσω ἓνα ἐπὶ πλέον σημεῖο: **Εἶναι** σημαντικό νὰ καθορισθεῖ ἡ σωστὴ θέση, τόσο ἀπέναντι στὴν Σύνοδο τῆς Κρήτης, ὅσο καὶ ἀπέναντι στὰ Κείμενά της.

α. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ Κείμενα τῆς Συνόδου τῆς Κρήτης:

Τὰ Ἐγγραφα περὶ τῆς πίστεως, ποὺ συνετάχθησαν ἀπὸ κοινού μὲ τοὺς ἀποκομμένους ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, δὲν ἔχουν λόγον ὑπαρξῆς στὶς συνοδικὲς Ἀποφάσεις τῆς Ἐκκλησίας.

Γιὰ τὴν ἀκρίβεια, μποροῦμε ἐξαρχῆς νὰ ἀπορρίψουμε πλήρως τὸ Κείμενο τῆς Συνόδου τῆς Κρήτης, ὅπου ἐγκρίνονται αὐτὰ τὰ κοινὰ μὲ τοὺς αἰρετικούς ἐγγραφα τοῦ Π.Σ.Ε., χωρὶς κἂν νὰ ἐξετάσουμε τί περιλαμβάνει.

Στὴν πραγματικότητα ἔχει σημασία ὄχι μόνον τὸ περιεχόμενο

τοῦ Ἐγγράφου, ἀλλὰ καὶ ἡ θέση του, τὸ θεμιτὸ τῆς ὑπαρξης ἐνὸς τέτοιου Ἐγγράφου στὸ δογματικὸ «πεδίο» τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐὰν ἡ θέση τοῦ ἀπαράδεκτου Ἐγγράφου καθιερωθεῖ καὶ τὸ ἴδιο τὸ Ἐγγραφο ἐγκριθεῖ ὡς ἀποδεκτό, τότε πρόκειται γιὰ ἀποστασία, ἀνεξαρτήτως τοῦ γεγονότος ὅτι μπορεῖ ὅλες οἱ κακοδοξίες καὶ ἀσάφειες ἐνὸς τέτοιου Ἐγγράφου νὰ ἐξετάστηκαν καὶ νὰ ἀντικρούστηκαν.

β. Ὁσον ἀφορᾷ τὴν ἴδια τὴν Σύνοδο τῆς Κρήτης:

Αὐτὴ ἡ Σύνοδος, ποὺ ἀνέτρεψε τὸ δόγμα περὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ καθιέρωσε τὶς σχετικὲς μ' αὐτὸ αἰρέσεις, δὲν ἔπρεπε νὰ γίνεαι ἀποδεκτὴ ὡς μέρος τῆς [μέλλουσας] Ὁρθόδοξης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὡς μία προπαρασκευαστικὴ Σύνοδος στὰ πλαίσια τῆς ὀρθόδοξης συνοδικῆς διαδικασίας, ὅπως πολλοὶ ἱεράρχες διαφόρων Τοπικῶν Ἐκκλησιῶν εἶπαν, ἐκφράζοντας τὴ γνώμη τους γιὰ τὴ θέση τῆς παρελθούσης Συνόδου τῆς Κρήτης.

Γιὰ παράδειγμα, ὁ μητροπολίτης Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως κ. Ἱερεμίας: **«Ἔτσι συνέβαινε στὴν ἱστορία τῶν Συνόδων, ξαναλέμε. Γίνονταν πολλὲς συνεδριάσεις ποὺ κρατοῦσαν πολλὰ χρόνια.**

Καὶ οἱ Συνεδριάσεις αὐτὲς θεωροῦνταν ἔπειτα ὡς μία Σύνοδος»⁸.

Ἀκόμα καὶ ἂν ὅλες οἱ Ἀποφάσεις τῆς Συνόδου τῆς Κρήτης ἀναθεωρηθοῦν καὶ διορθωθοῦν στὶς ἐπόμενες Συνόδους, αὐτὴ ἡ ἔγκριση τῆς ψευδοσυνόδου εἶναι ἤδη ἀπαράδεκτη.

Τὸ συμπέρασμα γιὰ τὸν αἰρετικὸ χαρακτήρα τῶν Κειμένων τῆς Συνόδου τῆς Κρήτης ἀναπόφευκτα πρέπει νὰ ὀδηγεῖ στὸ ἀντί-

8. ■ «Μᾶς ἐρωτοῦν πολλοί: **Θὰ ἀναγνωρίσουμε τὴν Σύνοδο αὐτή;** Αὐτὸ θὰ ἀποφασισθεῖ ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἱεράρχας τῆς Ἑλλαδικῆς μας Ἐκκλησίας. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπός μας πάντως κ. ἹΕΡΩΝΥΜΟΣ παρέχει ἀνεση λόγου γιὰ κάθε ἐκφραζομένη ἀποψη καὶ εἶναι δεκτικὸς ὅλων τῶν θέσεων. Τὸν εὐχαριστοῦμε γι' αὐτό. **Πάντως ἀπὸ τὴν ἱστορία τῶν Συνόδων γνωρίζουμε ὅτι στὶς Οἰκουμενικὲς Συνόδους γίνονταν πολλὲς Συνεδριάσεις γιὰ πολλὰ χρόνια.** Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρουμανίας ἀποφάσισε, ὅτι τὰ κείμενα τῆς Συνόδου στὸ Κολυμπάρι τῆς Κρήτης μπορεῖ νὰ διαφοροποιηθοῦν σὲ μερικὰ σημεῖα καὶ νὰ ἀναπτυχθοῦν ἀπὸ μία μελλοντικὴ Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ νὰ τελειοποιηθοῦν καὶ νὰ ἔχουν ἔτσι μία πανορθόδοξη συμφωνία. **Γιατὶ τώρα στὴν Σύνοδο τῆς Κρήτης δὲν συμμετεῖχαν τέσσερα Πατριαρχεῖα, τῆς Ἀντιοχείας, τῆς Ρωσίας, τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Γεωργίας; Ἔτσι συνέβαινε στὴν ἱστορία τῶν Συνόδων, ξαναλέμε. Γίνονταν πολλὲς συνεδριάσεις ποὺ κρατοῦσαν πολλὰ χρόνια. Καὶ οἱ Συνεδριάσεις αὐτὲς θεωροῦνταν ἔπειτα ὡς μία Σύνοδος».**

(Περὶ τῆς Συνόδου τῆς Κρήτης, τοῦ Μητροπολίτου Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίου Φούντα, pravoslavie.ru/99476.html), (http://aktines.blogspot.com/2016/12/blog-post_57.html).

στοιχο συμπέρασμα για την θέση αυτής της Συνόδου ως ψευδο-συνόδου.

Τὸ νὰ ἀναγνωρισθεῖ αὐτὴ ἡ ψευδοσύνοδος ὡς Σύνοδος εἶναι σὰν νὰ γινόταν δεκτὴ ὡς ὀρθόδοξη ἢ ληστρική εἰκονομαχική σύνοδος [τῆς Ἰέρειας-754] καὶ νὰ χαρακτηρίζοταν ὡς μία πρώτη προσύνοδος τῆς Ἐβδόμης Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Σὰν νὰ λέμε, ὅλα εἶναι καλά· πρῶτα μαζεύτηκαν οἱ Πατέρες καὶ ἀπέρριψαν τὶς Εἰκόνες, καὶ μετὰ μαζεύτηκαν ἄλλοι καὶ ἄλλαξαν τὶς διατυπώσεις σὲ ριζικὰ ἀντίθετες.

Υπῆρχαν, ἄραγε, στὴν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας προσύνοδοι ποὺ νὰ ἐνέκριναν μία αἵρεση, τὴν ὁποία διόρθωσαν στὴν ἐπόμενη σύνοδο, καὶ νὰ θεωροῦνταν καὶ οἱ δύο αὐτὲς σύνοδοι ὡς ὀρθόδοξες στὸ πλαίσιο μιᾶς ἐνιαίας Οἰκουμενικῆς Συνόδου;

Εἶναι ἀδύνατο, ἐπειδὴ τότε τί «στῦλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀλήθειας» εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ἐὰν τὸ ψεῦδος καὶ ἡ ἀλήθεια θεωροῦνται ἴσα;

Γι' αὐτό, ὅσον ἀφορᾷ τὴ θέση τῆς Συνόδου τῆς Κρήτης, θεωρῶ ὡς μόνο σωστὸ τὸ συμπέρασμα τῶν Ἁγιορειτῶν πατέρων στὴν γνωστὴ Ἐπιστολή: «**Ἡ** σύνοδος τῆς Κρήτης καθίσταται καταδικαστέα», δηλαδή ὅλη αὐτὴ ἡ Σύνοδος πρέπει νὰ ἀπορριφθεῖ πλήρως ὡς ψευδοσύνοδος (καὶ ὄχι μόνο κάποια κείμενά της νὰ διορθωθοῦν ἢ νὰ ἀπορριφθοῦν).

Εἶναι ἀπαράδεκτη ἡ ἀναγνώριση μιᾶς Συνόδου, ἡ ὁποία ἐνέκρινε τὴν αἵρεση ὡς ἓνα μέρος τῆς μέλλουσας Ὀρθόδοξης Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Παραρριπτόντως, σὲ αὐτὸ συνίσταται ὁ Οἰκουμενισμός: στὸ νὰ ἐξισώνει τὴν Ἀλήθεια καὶ τὸ ψεῦδος.

Πρέπει νὰ ἀπορρίψουμε τὸν Οἰκουμενισμό ὄχι μόνο στὰ Κείμενα τῆς Συνόδου τῆς Κρήτης, ἀλλὰ καὶ στὴν ἴδια αὐτὴ τὴν ψευδοσύνοδο, ἡ ὁποία μὲ τὸν ἴδιο τὸν χαρακτήρα τῶν συνοδικῶν διεργασιῶν καὶ τοῦ κανονισμοῦ ἐνέκρινε τὴν παναίρεση τοῦ Οἰκουμενισμοῦ.

